

UNIVERSITATEA „BABEȘ-BOLYAI”

CENTRUL DE STUDII BIBLICE

THEOLOGIA BIBLICA

-Buletin informativ-

**Nr. 2, septembrie 2003
Cluj-Napoca**

CUPRINS

Prefață	3
Călin Pațulea , <i>Misterul Pascal în Evanghelia după Matei (27, 45-54)</i>	5
Ioan Chirilă , <i>Imagini “de dincolo” de moarte în viziunea profeților</i>	16
Korinna Zamfir , <i>Suferință mântuitoare sau iubire cu prețul suferinței?</i>	22
Lehel Lészai , <i>Postul Paștelui – între sărăcie și îmbelșugare spirituală</i>	29
Din activitatea și realizările Centrului de Studii Biblice	38

Prefață

Între obiectivele incluse în programul activității Centrului de Studii Biblice se numără și unul legat de implicarea membrilor acestuia în activități spirituale, de interes general, atât pentru Universitate, cât și pentru societate.

Se cunoaște bine cât de mult este, în zilele noastre, frământată umanitatea, cel puțin de intuiția, dacă nu și de convingerea, că dincolo de traiectoria pur materială, pe care se desfășoară viața, trebuie să mai existe una care să o împlinească deplin. Biserica și religia, în general, a numit-o pe aceasta, *spirituală*.

Din această perspectivă, responsabilitatea față de ființarea noastră dincolo de granița eshatonului capătă un statut mult mai profund decât cel al unui simplu concept pur intelectual, cum adesea s-a vehiculat, până nu demult, într-o filosofie desprinsă de dimensiunea sa ontică.

Acesta este motivul pentru care membrii Centrului de Studii Biblice și-au propus ca în Universitate, pe lângă activitatea de cercetare științifică, concretizată în proiecte bine definite, să desfășoare și o muncă concretizată într-un program spiritual, catehetic- liturgic și care să se definească printr-o caracteristică mai mult formativă decât informativă.

Din perspectiva acestei preocupări membrii Centrului au organizat pe perioada Postului Paștelui a. c. un program de meditații spirituale cu referiri la semnificația acestui timp liturgic al anului, pregătitor pentru înțelegerea raportării personale la evenimentul și semnificația duhovnicească a Patimilor și Învierii Mântuitorului Iisus Hristos. Aceste seri duhovnicești s-au desfășurat în amfiteatrul „Regele Ferdinand” al Facultății de Studii Europene a Universității „Babeș-Bolyai”.

Participanții n-au fost numai studenți ai facultăților de teologie, ci și studenți și chiar cadre didactice ale altor facultăți, nu numai din Universitatea noastră, ci și din alte Universități clujene, precum și un număr considerabil de creștini aparținători a diferite biserici și confesiuni creștine. Impactul cu o abordare a unor teme de spiritualitate, din perspectivă interconfesională și dincolo

de spațiul restrictiv amvonic, a creat o emulație în discuții și întrebări mai mult decât cea scontată.

Numărul de față al Buletinului informativ al Centrului de Studii Biblice cuprinde tocmai aceste meditații susținute, în aceste seri duhovnicești.

Preocuparea de acest gen a membrilor Centrului va fi continuată și dezvoltată în noi abordări tematice în perioada postului Crăciunului din acest an.

Tematica meditațiilor a fost una variată, abordată din perspectiva specificului confesional, dar dezvoltată în spiritul unei depline atmosfere ecumenice și academic teologice. Discuțiile s-au perpetuat apoi, după încheierea conferinței, în rândul studenților ceea ce a contribuit real la o mai bună cunoaștere între ei, dar și la dezvoltarea spiritului de respect reciproc vizavi de crezul și convingerea teologică a celuilalt.

Așadar, o astfel de reflectare spirituală a activității membrilor Centrului de Studii Biblice nu poate decât să lărgescă cadrul profund ecumenic în care se desfășoară activitatea de cercetare în spațiul teologic al Universității noastre.

Pr. Prof. Univ. Dr. Stelian Tofană
- Director executiv -

Misterul Pascal în Evanghelia după Matei (27, 45-54)

Pr. Lect. Univ. Drd. Călin Pațulea
Facultatea de Teologie Greco-Catolică

Textul

^{27, 45} De la amiază se făcu întuneric peste întreg pământul până la ora trei. ⁴⁶ Pe la ora trei Isus strigă cu glas puternic: «Eli, Eli, lama sabahtani?», adică: «Dumnezeul meu, Dumnezeul meu, de ce m-ai părăsit?» ⁴⁷ Unii din cei de față ziceau auzindu-l: «Îl cheamă pe Ilie!» ⁴⁸ Și numai decât unul din ei alergă, luă un burete, îl muie în oțet, îl înfipse într-o trestie și-i dădu să bea. ⁴⁹ Ceilalți ziceau: «Lasă, să vedem dacă vine Ilie să-l mântuiască!» ⁵⁰ Dar Isus strigă din nou cu glas tare și-și dădu sufletul. ⁵¹ Și iată, catapetasma Templului se sfâșie în două, de sus până jos, iar pământul se cutremură și stâncile se despicară; ⁵² mormintele se deschiseră, și multe trupuri ale sfinților adormiți înviară. ⁵³ Și ieșiră din morminte, iar după învierea lui intrară în cetatea sfântă și se arătară multora. ⁵⁴ Centurionul și cei ce cu el îl păzeau pe Isus fură cuprinși de o mare spaimă la văzul cutremurului și a celor petrecute și ziseră: «Într-adevăr, acesta era Fiul lui Dumnezeu».

Il Mistero Pasquale, cioè, passione, morte e risurrezione rappresenta il culmine della vita e dell'opera salvifica di Gesù. Sono degli eventi che la Chiesa celebra in modo particolare nel Triduo Pasquale, dalla sera di Giovedì Santo fino alla Domenica della Risurrezione. Matteo ci presenta un racconto ecclesiale e dottrinale. Tramite uno stile chiaro ci aiuta a capire i fatti con l'intelligenza che viene dalla fede della comunità. In Gesù di Nazaret si realizzano tutte le profezie dedicate al Messia, al Servo sofferente, a colui che la storia del popolo biblico attendeva e che giustificava l'esistenza del popolo stesso. Il mistero pasquale è stato e deve essere sempre al centro della vita teologica ed ecclesiale. Un'espressione più forte ha trovato nella costituzione sulla liturgia, Sacrosanctum Concilium, il mistero pasquale formando il nucleo proprio dell'ordine salvifico cristiano.

Introducere

Misterul Pascal, adică patima, moartea și învierea sunt evenimente hotărâtoare în viața lui Isus. Pe parcursul ministerului public Isus le-a propovăduit ucenicilor, dar aceștia, fiind încă stăpâniți de prejudecățile lor nu au înțeles semnificația profețiilor și nici nu au reușit să înțeleagă și să-și explice o moarte care să dăruiască viață celorlalți.

Acest aspect va fi definitivat pe deplin numai după Paști, când vor înțelege importanța și valoarea patimii, a morții și a învierii, astfel încât acestea vor deveni obiectul privilegiat al propovăduirii, dând astfel naștere *kerygmei*, adică propovăduirea esențială a ceea ce trebuia să se cunoască și să se trăiască pentru a putea participa la proiectul de mântuire pe care Tatăl cerească l-a prezentat umanității prin persoana Fiului, Isus Hristos (cf. Fap 2, 22-24).

Patima, moartea și învierea sunt evenimente propovăduite de către apostoli pentru a-i determina și pe alții să se deschidă credinței. Și pentru noi deschiderea în fața acestor evenimente va fi fructuoasă în măsura în care realizăm un raport direct proporțional cu participarea prin credință, având obligația de a le citi și înțelege cu aceeași dispoziție sufletească așa cum au fost transmise.

Sunt realități ale operei de mântuire care trebuie să fie propovăduite împreună, altfel își vor pierde din valoare. Fără înviere, moartea lui Isus s-ar asemena cu moartea unui personaj istoric, iar noi am fi numărat doar un mucenic în plus și nu un adevărat Răscumpărător al omului. Prin evenimentele de la sfârșitul vieții sale pământești a imprimat în istorie o noutate care rămâne pe veci.

Misterul Pascal în teologia Vechiului Testament

Paștile anticotestamentare își au preistoria în viața nomadică. Exista o sărbătoare de primăvară când erau oferiți întâii născuți ai turmelor; sângele mielului împrăștiat pe arhitrava porților avea o semnificație apotropaică, aceea de a izgoni spiritele răufăcătoare, de a proteja împotriva distrugătorului, ființă demoniacă personificând forțele răului care amenințau viața nomazilor¹. În religia iudaică acela care trece este Dumnezeu, care cruță casele poporului biblic (cf. Ieș 12, 27)². Acestei concepții i se adaugă cea propusă de Moise, care a schimbat conținutul

¹ Cf. **Rordorf, W.**, *Pasqua*, în DPAC, II, Marietti, Casale Monferrato 1983, col. 2691.

² În acest capitol întâlnim textul cel mai important cu privire la sărbătoarea anticotestamentară a Paștilor: 12, 13.23.27. Întâlnim de trei ori verbul „*psh*” (substantivul „*pesah*”). Cuvântul Paști din vocabularul nostru provine mai degrabă din grecescul *πάσχα*, o reprezentare a aramaicului „*pascha*”. Etimologia verbului evreiesc „*psh*” este discutabilă. În mod obișnuit ar însemna *a se clătina*, *a schiopăta*, mai apoi câștigându-și semnificația de *a sălta*, *a trece*. Această din urmă semnificație stă la baza povestirii biblice: «*Căci Domnul va trece, ca să lovească pe Egipteni. Și când va vedea sângele la pragul de sus și la cei*

sărbătorii nomade, punând-o în legătură cu amintirea exodului din robia Egiptului (Ieș 13, 8.14; Dt 16, 1).

Israel a primit sarcina de a sărbătorii Paștile ca și un *memorial* de către generațiile viitoare (cf. Ieș 12, 14). Într-o primă etapă sacrificarea mielului avea loc în familie iar după construirea Templului sacrificarea mielului se făcea la Ierusalim, fiind o manifestare sacrificială (cf. Dt 16, 1-8; cf și Ieș 34, 25).

În iudaismul elenistic și în cel posterior celei de a doua distrugerii a Templului, această concepție antropologică a sărbătorii și-a câștigat înțâietatea față de cea primitivă³.

Concepția neotestamentară a Paștilor

În Noul Testament mielul pascal este interpretat ca și un simbol tipologic al Răscumpărării. Ultima Cină constituie Paștile Noii Alianțe, Isus însuși este mielul care ne eliberează de sclavia păcatului. *Mielul care ia asupra sa păcatul lumii* este o formulă de natură iohanină fie în Evanghelie (cf. In 1, 29.36) precum și în Apocalipsă (cf. Ap 5, 6).

În întâia epistolă a lui Petru se subliniază că am fost eliberați «*cu sângele prețios al lui Hristos, ca al unui miel neprihănit și fără pată*» (1, 19). Sfântul Paul, făcând referire la moartea și învierea Domnului îi invita pe corinteni: «*Curățiți aluatul cel vechi, ca să fiți frământătura proaspătă, precum și sunteți fără de aluat; căci Hristos, mielul nostru de Paști, a fost înjunghiat. Drept aceea, să facem praznicul nu cu aluat vechi. Nici cu aluat de răutate și de viclenie, ci cu azimile curăției și ale adevărului*» (1 Cor 5, 7-8)⁴.

Misterul Pascal: Patimă, Moarte și Înviere

Patima, începe cu agonia din grădina Ghetsemani, fiind urmată de trădarea lui Iuda și astfel transferul lui Isus, mai întâi în fața autorității iudaice și apoi în fața celei romane. A urmat deliberarea sentinței din partea autorității romane sub influența celei iudaice, fapt care îl va

doi ușori, Domnul va trece pe lângă ușă și nu va îngădui ca îngerul pierzător să intre în casele voastre și să lovească... Aceasta este jertfa pentru Paștele Domnului, care a trecut în Egipt pe lângă casele fiilor lui Israel, când a lovit el Egiptul, iar casele noastre le-a cruțat» (Ieș 12, 23.27). Sângele mielului proteja împotriva pierzării pe care Dumnezeu a permis-o asupra Egiptului. Mielul trebuia să fie fără defect și de parte bărbătească (cf. Ieș 12, 5) și se interzicea zdrobirea oaselor acestuia (cf. Ieș 12, 44). Distrugerea întâilor născuți ai egiptenilor marca începutul eliberării din sclavia egipteană; deja în aceeași noapte poporul izrailitean putea să-și înceapă pelerinajul său către Țara Făgăduinței (cf. Ieș 12, 29-42).

³ Cf. Rordorf, W., *op. cit.*, col 2691.

⁴ Cf. Jacono, V., *Le Epistole di S. Paolo ai Romani, ai Corinti e ai Galati*, Marietti, Roma 1951, p. 300; cf și Rordorf, W., *op. cit.*, coll. 2691-2692.

conduce pe Isus, după toate suferințele și umilirile, pe Calvar, locul de ispășire a pedepsei.

Descrierea evanghelică a evenimentelor este amplă și detaliată, dar interesul principal pe care cititorul trebuie să-l manifeste este acela de a observa și percepe valoarea pe care o au procesul și condamnarea. Evenimentele respective sunt împlinirea profețiilor Vechiului Testament

(cf. Is 53, 7).

Isus s-a proclamat a fi Fiul lui Dumnezeu, critica legea veche, adopta comportamente care contraziceau obiceiurile tradiționale, diminuea calitatea de întâi ales pentru poporul biblic, discredita clasa conducătoare. Toate aceste manifestări i-au determinat noua poziție, aceea a unui om incomod care trebuie eliminat cu orice preț.

Desfășurarea procesului ne dă posibilitatea să înțelegem că acuzațiile adoptate pentru a-l condamna pe Isus erau mai puțin întemeiate. Cu toate acestea, Isus adoptând o logică, care pentru noi este greu de urmărit și înțeles, se supune regulilor jocului și nu reacționează. Acționează cu deplină conștiință și luciditate, știind ce avea să se întâmple, ba mai mult, a profetizat chiar aceste momente.

Este nevoie să vedem în patimile lui Isus nu o simplă istorie a unui condamnat la moarte ci itinerarul manifestării mesianice a lui Isus, epifania gloriei sale, să percepem prezența vieții, a luminii învierii care se zugrăvește în scena suferinței.

Moartea: Isus și-a luat crucea cu scopul de a-l elibera pe om de puterea morții, datorată păcatului, asumându-și condiția de muritor. Moartea sa nu a fost o fatalitate tragică. S-a tulburat în fața acesteia așa cum s-a tulburat și în fața mormântului lui Lazăr, l-a rugat pe Tatăl care putea să-l ferească de această moarte, dar a acceptat acest potir amar printr-un gest suprem de dragoste fără precedent.

În persoana sa se actualizează figura Servului suferind profetizat de Isaia, care suferă fără nici o vină, moare, dar nu datorită unei pedepse. Murind și-a manifestat solidaritatea cu întreaga umanitate iar moartea sa nu pecetluiește o situația definitivă, ci va deveni roditoare la fel ca și moartea bobului de grâu aruncat în pământ.

Învierea lui Hristos reprezintă misterul central al creștinismului. Sf. Paul afirma: «*Dacă Hristos nu a înviat, atunci predica noastră este deșartă; deșartă și credința voastră*» (1 Cor 15, 14). Dacă uneori moartea poate fi controlată deoarece aparține experienței umane, învierea nu poate fi supusă normelor și instrumentelor cercetării științifice, deoarece ea aparține lumii dumnezeiești și numai în calitate de dar este oferită oamenilor. De unde și dificultatea de a o înțelege și de a vorbi despre aceasta.

În Sfânta Scriptură se afirmă: «*Acela care l-a înviat pe Isus din morți*» (Rm 8, 8, 11), sau «*Hristos a înviat din morți*» (1 Cor 15, 12) sau «*Eu îmi dau viața pentru a o relua*» (In 10, 17),

«Suindu-se în înălțime, a robii robia, și a dat daruri oamenilor. Iar aceea că s-a suit ce înseamnă alta, fără numai că s-a și coborât mai întâi în părțile cele mai de jos ale pământului? Cel ce s-a coborât, același este care s-a și suit mai sus decât toate cerurile, ca toate să le umple» (Ef 4, 8- 10), sunt câteva dintre expresiile scripturistice despre realitatea învierii, care uneori ne creează dificultăți în a o înțelege și a o exprima în cuvinte.

Un alt aspect important este reprezentat de către anunțul martorilor. Evangheliștii se limitează la grupul femeilor și cel al ucenicilor. Matei adaugă, în comparație cu ceilalți, fragmentul cu cei ce păzeau mormântul și zvonurile cu privire la soarta cadavrului.

Vrea să ne propună o mărturie, tot atât de validă deoarece vine din cealaltă tabără, a acelor care nu vreau să creadă. Ei nu pot să accepte noutatea învierii și vorbesc de o sustragere a cadavrului de către ucenici. Chiar dacă are un aspect negativ, este totuși o mărturie.

Și problema corpului este tratată dar fără a se oferi concluzii definitive, acest lucru datorându-se lipsei experimentale. Asistăm la o exprimare textuală cu privire la manifestarea lui Isus ca și în ultimele zile înainte de moarte.

Datele prezentate de Noul Testament și meditația teologică încearcă, așa cum pot, să ne prezinte ceea ce este uneori greu de exprimat. Papa Paul al VI-lea, în încercarea de a sublinia că misterul pascal, patimă, moarte și înviere reprezintă inima creștinismului, spunea: «A înțelege Paștile înseamnă a înțelege creștinismul, a trăi Paștile înseamnă a trăi creștinismul».

Patima în redactarea evanghelistului Matei

Matei ne prezintă o povestire eclezială și doctrinară clară. Evită improvizațiile, preferă schemele, ne ajută să înțelegem faptele cu inteligența care provine din credința comunității. El este un evreu care scrie pentru evrei, insistând astfel asupra împlinirii scripturilor: în persoana lui Isus din Nazaret se împlinesc toate profețiile dedicate lui Mesia, Servului suferind, acelaia pe care întreaga istorie a lui Israil îl aștepta și a cărui existență însuși era justificată.

Datorită contribuției particulare a lui Matei, episodul devine mai complet și cu o accentuată notă eclezială: «Ucenicul știe datorită credinței că Isus este împlinirea lui Israil. Este refuzat de acesta și astfel se înlocuiește. Biserica este noul Israil, deoarece în Isus și în Biserică există moartea și învierea aceluiși Israil»⁵.

Moartea pe cruce reprezintă punctul maxim al patimilor. «Toată viața trebuie să fie o meditație asupra morții și un antrenament pentru a o întâmpina» (Socrate). Viața lui Isus a fost

⁵ Zedde, I., *Il racconto della passione nei vangeli sinottici*, în AA. DD., *Vangeli sinottici e Atti degli Apostoli*, Elle Di Ci, Leumann (Torino) 1994, p. 375.

într-o continuă tensiune către acest moment suprem, trăit ca și proba maximă a dragostei sale pentru noi oamenii. Era singurul care ar fi putut să se sustragă de la acea întâlnire cu moartea, și totuși nu a făcut-o, preferând să împărtășească în profunzime solidaritatea cu frații săi.

Mai mult decât atât a învins moartea triumfând, învățându-ne că și în momentele cele mai tragice ale vieții poate să existe o încărcătură de speranță, și chiar dacă moartea nu a încetat de a fi o dramă, totuși este o dramă diferită.

În fața morții nu suntem niciodată pregătiți, dar totuși o așteptăm iar faptul că va veni este sigur. Suferința nu este sigură, nu este așteptată, dorită, și în fața acesteia suntem și mai puțin pregătiți.

Am putea spune că suferința, prin unele aspecte, ne tulbură mai mult ca moartea însăși. Suferința este în contradicție cu sensibilitatea umană, semn că aceasta nu este creată pentru suferință. Religiile învecinate lui Israil atribuiau durerea oamenilor capriciilor divinităților.

În Israil profeții au încercat să creeze o relație între Dumnezeu și suferință: *«Eu întocmesc lumina și plămădesc întunericul; eu sunt cel ce urzește pacea și aduce nenorocirea»* (Is 45, 7). Acest gând naște datorită faptului că pentru evreu totul provine de la Dumnezeu, dar se știa că anumite boli se datorează bătrâneții⁶ iar păcatul cauzează nenorociri⁷.

Cu toate acestea suferința rămâne un motiv de preocupare și chiar de scandal, nu reușim să o punem de acord cu Dumnezeu iar cel nebun și nelegiuit își trage concluziile sale: *«Nu este Dumnezeu»* (Ps 10, 4).

Profeții și înțelepții, încercați de suferință și în același timp susținuți de credință, au penetrat în mod progresiv misterul (cf. Ps 73, 17), descoperind valoarea purificatoare a durerii, valoarea educativă asemănătoare corecției părintești care este dură dar benefică. Au învățat să citească în durere un plan al lui Dumnezeu care îi depășea, asemenea dreptului Iov care în urma experienței triste ajunge să-l cunoască pe Dumnezeu într-un mod nou (42, 1-6).

Profetul Isaia cap. 53, va prezenta suferința Servului lui JHWH, care nu era suferința unui răufăcător ci suferința unuia ce ispășește păcatele altora. Este o intersectare a misterului Dumnezeului bun și realitatea omului care suferă, enigmă care avea nevoie de lumina Noului Testament pentru a o dezvălui.

În cadrul activității publice Isus a șters multe lacrimi ale oamenilor care sufereau, multora le-a dăruit echilibrul sănătății, altora le-a iertat păcatele. Precizează că nu există o legătură mecanică și directă între boală și păcat (cf. In 9, 3). Nu o elimină în totalitate, ci o prezintă ca și o fericire: *«Feriți cei întristați, căci ei vor fi mângăiați; fericiți cei prigoniți pentru dreptate, căci a lor este Împărăția Cerurilor»* (Mt 5, 4.10).

⁶ **Fac 27, 1:** *«Isaac ajunsese la bătrânețe și ochii lui slăbiseră, că nu mai putea să vadă».*

⁷ **Pr 13, 8:** *«Orice bogat cu bogăția își răscumpără viața, iar săracul nu are nimic la îndemână pentru răscumpărare».*

Isus nu s-a refugiat din fața diferitelor manifestări ale durerii și a suferinței: a suferit din cauza necredinței mulțimii, a refuzului din partea oamenilor care nu l-au primit, plânge în fața Ierusalimului.

Dar patima este cea care concentrează întreaga suferință umană, începând cu trădarea lui Iuda, lepădarea lui Petru, trecând prin momentele de izolare și de abandon total. Isus este condus în afara zidurilor cetății pentru a fi răstignit, răstignirea fiind pedeapsa rezervată sclavilor care au săvârșit ceva grav.

Ajunși la locul ales pentru supliciu, soldații îi oferă lui Isus o băutură care să-l facă mai puțin sensibil la dureri, dar el refuză deoarece vrea să rămână conștient până la sfârșit, vrând să moară în deplină conștiință.

Este răstignit pe cruce și numai cu puțin înainte de a muri beneficiază de un gest de bunătate, săvârșit de unul dintre cei prezenți, probabil un soldat, care i-a oferit oțet pentru a-și calma setea.

Suferința lui Isus nu este una resemnată, ci o suferință acceptată și valorizată în același timp. Isus putea să se sustragă unui sfârșit atât de barbar, ar fi putut să aleagă o moarte mai demnă, mai nobilă, dar nu a făcut acest lucru, vrând să realizeze acea solidaritate cu oamenii, în special cu aceia care suferă o moarte nedreaptă.

Și în aceste momente de sfârșit și-a manifestat fidelitatea față de programul său, respectiv acela de a fi de partea celor care sunt mărginiți, cei din urmă, fără nici o valoare. De cealaltă parte a vrut să ne învețe că din acea suferință umilitoare și din moartea cea mai josnică poate să izvorască adevărata viață. Este cea mai puternică încărcătură de dragoste, acceptarea voinței Tatălui în a demonstra că durerea are totuși o însemnătate.

«Dumnezeul meu, Dumnezeul meu, de ce m-ai părăsit?» (Ps 22, 2): rugăciunea plină de încredere și nu de disperare

Vechiul Testament constituie un prim capitol din istoria lui Isus. Psalmul 22, 2 încheie existența pământească a lui Isus⁸; fiind ultimele cuvinte, acestea au valoare de testament⁹.

Psalmul în forma sa originală, lasă să se întrevadă misterul pascal care se compune din suferință, moarte și viață. În prima parte prezintă o plângere în cadrul unui dialog dintre un *eu* și un *tu*, care pare să fie absent, și sfârșește prin a fi un monolog.

Prin intermediul unor concentrări de imagini înfiorătoare chiar ni se prezintă un om singur, abandonat și destinat morții (cf. Ps 22, 3-6). În cea de a doua parte se schimbă

⁸ Cf. **Ravasi, G.**, *Il Libro dei Salmi*, I, Dehoniane, Bologna 1991⁵, pp. 409-410.

⁹ Cf. **Senior, D.**, *La Passione di Gesù nel Vangelo di Matteo*, Ancora, Milano 1990, pp. 127-128.

scenografia astfel încât după aspectul întunecos iată că razele de lumină își fac loc, se intensifică, ajungând să lumineze, iar întunericul să fie alungat. Omul ajunge să se regăsească, să-l regăsească pe Dumnezeu, care părea absent, regăsește o nouă viață. Dumnezeu este recunoscut de toți iar viața își face din nou intrarea într-o formă stabilă, marcând triumful asupra morții (cf. Ps 22, 7-9.12)¹⁰.

Psalmul privit în ansamblu este un amestec de suferință extremă și de încredere nelimitată, este o celebrare a durerii celei mai neomeneste și a gloriei celei mai sublime. Când Isus muribund citează psalmul, pronunță primele cuvinte fără a le exclude pe celelalte. Un evreu la auzul primelor cuvinte știa foarte bine și concluzia. Drama de la început se transformă până la sfârșitul psalmului într-un triumf.

Asupra semnificației acestui psalm ne oferă o garanție și evanghelistul Luca. Întrucât el a scris pentru creștini convertiți de la păgânism, care nu erau familiarizați cu Sfintele Scripturi, citarea Psalmului 22 ar fi fost percepută ca și un strigăt de disperare a unui învins.

Pentru a păstra fidelitatea față de cuvintele pronunțate de Isus, Luca pune pe buzele răstignitului cuvintele Psalmului 31, 6: «*Părinte, în mâinile tale îmi încredințez sufletul*».

E clar că nu se tratează de o fidelitate verbală ci de o fidelitate în ceea ce privește conținutul. Luca demonstrează modul în care a înțeles Psalmul 22, respectiv în cheie pozitivă, fără a diminua valoarea momentelor dramatice ale lui Isus muritor.

A oferit posibilitatea cititorilor evangheliei sale să înțeleagă că Isus nu moare disperat, nici resemnat, ci încrezător în dragostea Tatălui¹¹.

Concluzia

Suferința și moartea au încheiat patimile, ultimul act al vieții lui Isus. Abandonat de toți, condamnat ca și un răufăcător, purtând greutatea păcatelor umanității, Isus își încheie existența sa pământească, dar ne pregătește o umanitate nouă, o umanitate regenerată de Dumnezeu.

Moartea lui Isus este asemănătoare, dar în același timp diferită de celelalte. Cu moartea oamenilor împărtășește neputință tragică, semnificația de sfârșit, drama separării de toți și de toate.

Este diferită de moartea celorlalți deoarece moartea lui Hristos poartă sămânța triumfului. Acest aspect este atestat de cuvintele centurionului care reprezintă o delicată

¹⁰ Cf. **Poppi, A.**, *Sinossi dei quattro Vangeli*, II, Messaggero, Padova 1990, pp. 166-167; cf. și Trilling, W., *Vangelo secondo Matteo*, II, Città Nuova, Roma 1968, pp. 313-316.

¹¹ Cf. **Poppi, A.**, *op. cit.*, p. 394; cf. și Stöger, A., *Vangelo secondo Luca*, II, Città Nuova, Roma 1968, pp. 305-307.

mărturisire de credință, atât de prețioasă dacă ne gândim la proveniența păgână: «*Într-adevăr, acesta era Fiul lui Dumnezeu*».

Lumea veche, reprezentată de catapeteasma templului, se încheie deoarece moartea lui Isus are valoare universală, are puterea de a înlătura orice barieră. Întreaga omenire este cuprinsă în îmbrățișarea lui Isus cel Răstignit. Mormintele se deschid iar morții învie, semn că moartea a fost învinsă prin cruce și s-au inaugurat vremurile finale.

Acest aspect a fost propovăduit de profetul Iezechiel: «*Iată, eu voi deschide mormintele voastre și vă voi scoate pe voi, poporul meu, din morminte și vă voi duce în pământul lui Israil*» (37, 12) și de profetul Daniel: «*Mulți dintre cei care dorm în țărâna pământului se vor deștepta*» (12, 2) prezicând astfel o înviere după moarte.

Trupurile înviate sunt o mărturie a valorii morții lui Isus: Matei vrea să ne demonstreze că faptele mântuitoare ale lui Dumnezeu sunt ca și un răspuns imediat la moartea lui Isus. Jertfa ispășitoare a lui Isus are valoare răscumpărătoare în sine însuși și reprezintă victoria sa asupra morții.

Evangelistul Matei nu mai așteaptă până în momentul învierii și descoperirea mormântului gol, punând imediat în evidență aceste semne cosmice care au urmat morții lui Isus, exprimând astfel o intuiție de natură teologică¹².

Prin jertfa lui Isus pe cruce s-a inaugurat o lume nouă. După moartea pe cruce nu mai este posibilă alegerea între durere și fericire, ci între durerea fără semnificație și fără compensare și fericirea atinsă prin intermediul durerii.

Nu mai este posibilă alegerea între moarte și viața fără moarte, ci între moartea fără viața de glorie și mărirea în cadrul căruia moartea a devenit premisă indispensabilă a vieții veșnice. Viața adevărată învinge moartea și astfel noi avem posibilitatea de a celebra misterul pascal, centrul mesajului creștin.

Misterul Pascal a fost și va fi întotdeauna în centrul vieții teologice și bisericești. O expresie accentuată a întâlnit și în *Sacrosanctum concilium*¹³, Constituția despre Liturghie a Conciliului Vatican II. Misterul pascal formează nucleul specific al operei de mântuire creștină.

Presupune trecutul, prezentul și viitorul: trecutul întrucât reprezintă pregătirea acțiunii răscumpărătoare a lui Dumnezeu în Vechiul Testament; prezentul, deoarece oferă darul mântuirii; viitorul, întrucât Hristos cel Înviat este promisiunea desăvârșirii care va veni.

Misterul Pascal: patimă, moarte și înviere își găsește prezența sacramentală substanțială în Sfânta Euharistie, care conține sacrificiul lui Hristos și comuniunea, se împlinesc la un nou nivel sacrificiul mielului și cina pascală. «*O banchet sfânt, în care Hristos este hrana noastră, se*

¹² Cf. Senior, D., *op. cit.*, p. 145.

¹³ Cf. nr. 5, 6, 61, 104, 106, 107.

perpetuează memorialul Paștilor sale (trecutul), sufletul nostru este copleșit de har (prezentul), și ne este dăruită arvuna gloriei viitoare (viitorul)» (Sf. Toma de Aquino).

Trăirea noastră creștinească să fie o participare continuă la Misterul pascal al lui Hristos. Să împlinim această participare prin lectura și meditarea asupra suferințelor lui Hristos propuse de Evanghelie, prin participarea la celebrările liturgice și în spiritul de solidaritate și iubire creștinească față de aproapele nostru.

Bibliografie selectivă

– *Izvoare: Biblia*, Il Cerchio, Rimini 1990; *Noul Testament, Du Dialogue*, Paris 1990³; *Conciliul Ecumenic Vatican II. Constituții, decrete, declarații*, Organizația Catolică Internațională „Kirche in Not”, Nyiregyhaza 1990; *Biblia di Gerusalemme*, Dehoniane, Bologna 1992¹¹; *Noul Testament*, Messaggero, Padova 1993²; *Nuovo Testamento Greco-Italiano*, sub îngrijirea lui Bruno Corsani și Carlo Buzzetti, Società Biblica Britannica & Forestiera, Roma 1995.

Bibliografia critică: AA. DD., *Vangeli sinottici e Atti degli Apostoli*, Elle Di Ci, Leumann (Torino) 1994; Jacono, V., *Le Epistole di S. Paolo ai Romani, ai Corinti e ai Galati*, Marietti, Roma 1951; Poppi, A., *Sinossi dei quattro Vangeli*, II, Messaggero, Padova 1990; Ravasi, G., *Il Libro dei Salmi*, I, Dehoniane, Bologna 1991⁵; Rinaudo, S., *La Quaresima, mistero di Cristo e della Chiesa*, Elle Di Ci, Torino-Leumann 1963; Rordorf, W., *Pasqua*, în *Dizionario Patristico e di Antichità Cristiane*, II, sub îngrijirea lui Angelo di Berardino, Marietti, Casale Monferrato 1983; Senior, D., *La Passione di Gesù nel Vangelo di Matteo*, Ancora, Milano 1990; Stöger, A., *Vangelo secondo Luca*, II, Città Nuova, Roma 1968; Trilling, W., *Vangelo secondo Matteo*, II, Città Nuova, Roma 1968.

Imagini “de dincolo” de moarte în viziunea profeților

(Schiță exegetică la textele anastasice din Isaia 9; 11; Iezechiel 37; Daniel 7)

Pr. Conf.Univ.Dr. Ioan Chirilă

Facultatea de Teologie Ortodoxă

Perioada Postului, ca timp al penitenței și abstenenței, face ca ființa umană să se cicumscie faptic unei sfere contemplative prin care punctul de raportare este însăși culmea și desăvârșirea Revelației, Mântuitorul Iisus Hristos.

Specialitatea mea fiind Teologia Vechiului Testament, în structura sa profetică, mă voi referi cu precădere la textura profetică a revelației vechitamentare. Îndeobște se afirmă faptul că în cadrul teologisirii profetice nu se vorbește în chip deslușit despre Înviere.

Este posibil ca discursul anastic să fi fost restrâns, chiar și în cazul profeților, din pricina diversității de receptare a acestei învățături în cadrul poporului ales¹. Cu toate acestea mi-aș permite să vă sugerez o structură isagogică și hermeneutică demnă să clarifice tipul exegezei schițate pe care o voi pronunța.

¹ Este cunoscut faptul că în sânul iudaismului exista gruparea saducheilor care nu credea în înviere (F.Ap. 23,8) și că în sânul elenismului, cu privire la înviere, existau de asemenea multiple rezerve (F.Ap. 17,32).

Trebuie însă, să știm că nu voi face azi, în acest context de meditație teologică, un exces de raportare la filologia ebraică², ci mă voi rezuma doar la termenii cheie pentru o lectură anastasică sau pentru o interpretare în limitele lui “ crux interpretum”. Dar mai întâi câteva cuvinte despre tipurile de lectură posibile de abordat în cazul textului scripturistic.

Textul biblic poate fi lecturat în cel puțin patru moduri. În primul rând putem vorbi despre o **lectură informativă**, apoi despre o **lectură istorico-filologico-critică**, de una **teologică** și despre o **lectură mistică**.

Cu precădere în cazul primului tip accentul cade pe text ca eveniment informativ, fie din perspectivă literară, fie istorică sau teologică. Ea nu se raliază unui cadru factual teologic și de aceea poate fi obiect de acțiune cognitivă pentru orice persoană.

Lectura istorico-filologico-critică este realizată de specialiști și are o conformație polemică și ex-fides , în cele mai multe dintre cazuri. Ultimele două tipuri de lectură constituie actul cognitiv luminător pentru omul animat de credință lucrătoare.

Din perspectiva acestor două tipuri de lectură voi încerca să punctez elementele anastasice și post-eschatologice, “de dincolo de moarte”, prezente în textura profetică aleasă și citată mai sus.

Din perspectiva hermeneutică doresc să vă reamintesc despre structura text-metatext³ și despre specificitatea perfectului profetic prin care un act viitor este văzut ca act împlinit și redat pe înțelesul celor cărora se adresează oracolul profetic.

Este vizibil faptul că în această cheie metodologică ricoeuriană și gadameriană textul trece sensibil de la structurarea sa immanentă la forța sa de revelare a transcendentului prin participația sa la structura logică amprețată în fiecare dintre cele zidite prin /după Cuvânt. Realitatea post-eschatonică este și realitate post-anastasică aparținătoare mediului transcenderii desăvârșite.

Toate aceste realități sunt sesizabile, potrivit exegezei hrisostomice, pentru cei care primesc lucrarea celor două brațe ale Tatălui (Irineu de Lyon) ca fiind realități personale prin care se săvârșește actul profetic⁴. Așadar, exegeza noastră va aparține fluxului interpretativ patristic care are un evident fundament trinitar.

² **Profetul Sofonie** lansează ca și verb demn să desemneze actul învierii pe Lakum, kam , iakum – a se scula, a se ridica (ca mărturie). Același verb este folosit chiar dintru începutul actului profetic manifestat prin Osea. A se vedea lucrarea noastră: Cartea profetului Osea- breviarum al gnoseologiei Vechiului Testament, Ed. Limes, Cluj Napoca 1999. Teologii moderni propun pentru textul din Osea 6 regula exegetică a lui “crux interpretum”.

³ A se vedea: **P. Ricoeur**, Eseuri de hermeneutică, Ed. Humanitas, București 1995, (pp.133-147); idem, Conflictul interpretărilor (eseuri de hermeneutică, Ed. Echinoc, Cluj, 1999, (pp.31-97 și 247-347); HG Gadamer, Adevăr și metodă, Teora 2001, (pp.287-366,596-619).

⁴ **Sf. Ioan Hrisostom**, Comentar la cartea Daniel, apud N.Neaga, Hristos în Vechiul Testament, Sibiu, 1945.

Fundamentul trinitar al gândirii creștine a răsăritului revendică pe credincios pentru o continuă existență întru dăruire. Dăruirea fiind structurată în chipul celei intratrinitare este de fapt o continuă dăruire întru lepădare de sine, întru jertfirea iubitoare pentru chipul Chipului din semenul tău.

Ea face ca în istorie să se afirme în chip revelațional unitatea neamului omenesc și telosul pan-uman al creației. Este în fapt vorba despre un “timp al regăsirii”. Regăsirea se realizează numai în momentul în care țelul existenței este pe deplin conștientizat și revelat dintr-o continuă creștere a ființurilor spre Ființa cea mai presus de ființă. Telosul este theosisul, care deplin nu se realizează decât în cadrele vieții veșnice.

Aceasta era și credința evreilor, numai că un anume literalism, probabil determinat de caracterul încă nedeplin al revelației, o menținea într-un orizont limitat la circumscriseri ideatice imanente.

A existat, totuși, un categorial existențial religios care prin Duhul Sfânt a depășit aceste limite și a transpus prin ceea ce numim perfectul profetic ceea ce este de dincolo de viitor în structurile unui fapt expozitiv plinit.

În orizontul profetic viața veșnică este biruința asupra morții prin Pruncul minunat, prin Prințul Păcii, prin Ebedul ce asumă întreaga noastră păcătuire pentru ca murind păcatului să învingă în trupul Său moartea și să se facă începătură învierii morților și semn veșnic al acesteia (Sofonie 3,8).

Observând starea de frică, complexarea multora dintre semeni în fața contractualismului social dur al tranziției cred că ar fi potrivit ca Biserica să vină cu un discurs coerent și credibil cu privire la “rostul” omului în lumea aceasta și cu privire la telosul său revelat de Dumnezeu de atâtea ori în Scripturi.

Intrarea lui Hristos în istorie schimbă sensul acesteia⁵. Dacă până la “plinirea vremii” aceasta mergea înspre moarte, din acest moment ea merge prin moarte spre viața veșnică.

Vorbind despre viața veșnică, chiar dacă mai trebuie să o facem încă în limbaj analogic, cred că este potrivit să punctăm elementele revelaționale care o descriu pentru ca fiecare dintre noi să dobândească “dinamica veșniciei”⁶.

Dinamica veșniciei este tocmai această mișcare sau acțiune de dăruire continuă. După descrierea areopagitică dăruirea este spre adâncirea în cunoaștere și spre apropierea de cărbunele nestins al ființei dumnezeiești. Dar această dăruire nu este spre mistuire, ci spre împreună creștere în pacea și fericirea eternă a lui Dumnezeu.

⁵ A se vedea **Pr.prof.univ.dr. acad. D. Stăniloae**, Studii de Teologie Dogmatică, Craiova 1991.

⁶ **Dionisie Areopagitul**, Ierarhia cerească-ierarhia bisericească, Institutul European, Iași 1994.

Din această pricină vă propun să identificăm structurile eshatologice, chiar post-eschatologice, ale textelor enunțate, pentru a deprinde și noi din dulceața veșniciei în cadrele kenotice ale pregustării liturgice.

Structurile vorbirii profetice unesc istoricul cu transcendentul în momentul în care vorbesc despre realitățile veșnice.

În textul pericopei isaianice din capitolul 9,1-7 găsim un pasaj mesianic redus de către exegeții români doar la versetele 5-6 deși ar trebui să fie luat întreg ansamblu capitolului fiindcă aici se vorbește în dublu sens tematic: un prim sens tematic este cel prin care ni se spune că în lume va veni “ Prunc”, un prunc minunat; pe când în cazul celui de al doilea sens tematic se vorbește despre o temă mai veche, despre disputa dintre Yahwism și baalism și despre biruința lui YHWH.

Chiar din versetul întâi suntem în sfera discursului eshatologic. Ni se vorbește despre eshatologia individuală, realitate marcată de expresiile: “a locui întru întuneric” și “ a locui în latura umbrei morții”.

Strălucirea luminii în aceste medii ale întunericului nu însemnează altceva decât “biruința vieții asupra morții”, deci actul în sine este un act de factură anastasică prin care cei înviați se așează în câmpul bucurie, al păcii veșnice.

În această împărăție tronează, stăpânește, Pruncul prezentat în versetele 5-6. Din această prezentare aș sugera să reținem numirile acordate pruncului dar în valoarea lor atributivă și nu în valoarea lor nominală. Versetul 5,b, “înger de mare sfat,...”, prezintă în chip deosebit marea majoritate a atributelor prin care era subliniată majestatea puterii veșnice a divinității.

Astfel, am putea conchide că în acest tip de discurs oracular profetic demonstrează unitatea dintre Prunc și Dumnezeu, că Pruncul acesta este Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat.

Mai mult chiar, la finele versetului se atribuie numele de Părinte celui născut de curând, ceea ce deplasează discursul profetic spre sfera sau fundamentul trinitar al exegezei patristice. Dar de fapt acesta este planul transcendent din care și întru care prin slujirea Pruncului istoria este asumată.

Versetul 6 ne aduce în contextul istoric în care s-a pronunțat făgăduința divină despre perenitatea tronului davidic, dar ne vorbește în fapt despre succesiunea davidică (atestată de genealogii) în virtutea căreia Pruncul stăpânește și instaurează o nouă împărăție prin “Râvna Domnului Savaot”.

Termenul de Țevaot- stăpânul oștirilor ne poartă înspre lumea îngerilor care în discursul isaianic este o lume a îngerilor buni care aduc slavă lui Dumnezeu întru toate slujirile lor (a se vedea Isaia 6,6- la Popesu Mălăiești, Isaia c.1-6, studiu exegetic).

Pentru a înțelege desăvârșit acest discurs isaianic trebuie să aducem în context și capitolul 11, 1-10 care coboară ca tehnică expozitivă și mai mult în tărâmul genealogiilor, coboară până la Iesei.

Ceea ce este de o importanță deosebită în cazul acestei pericope constă în introducerea temei pnevmatologice în corpusul mesianic (v.2-3). Duhul lui Dumnezeu este o realitate distinctă de Fiul, dar în aceeași măsură El este distinct (ca persoană!) și de Tatăl. Lucrarea Sa distinctă face ca peste prunc, lucru mărturisit și în Isaia 61 și apoi de către Hristos în Lc. 4,18, să se odihnească cele șapte duhuri ale Duhului Sfânt prin care el întemeiază împărăția păcii veșnice (v. 4-10).

Am reevaluat în chip sintetic aceste pasaje din dorința de a oferi câteva învățături teologice prin care să intuim sensul mergerii noastre prin istorie și mediul în care acest mers este mântuitor.

În istorie prin Hristos se întemeiază o nouă împărăție. Ea este continuatoarea celei davidice, nu o exclude pe aceasta ci o încorporează, și are o deschidere universală. Această nouă împărăție este fundamentată pe o temelie treimică, este în unitate doxologică cu cea în care îngerii cântă doxologia veșnică dumnezeirii și este cu relevanță teandrică. Lucrarea este a celor trei, dar este una fiind izvorâtă din izvorul unicului Dumnezeu.

Perspectiva eshatologiei individuale este întregită de textul din Iezechiel 37 prin introducerea temei învierii de obște. Fiul omului, adică profetul, este dus la un câmp de oase și este întrebat : Vor învia oasele acestea?” Răspunsul este foarte clar: vor învia.

Apare lucrarea excepțională a Duhului lui Dumnezeu care face ca oasele să învie. Morții vor învia. Din această perspectivă putem spune și noi cu claritate care este sensul mergerii noastre, este învierea, de aceea trebuie să lucrăm ca și pentru înviere.

Câmpul lucrării ca și pentru înviere este cel marcat de “legământul păcii, legământ veșnic” (Iez.37,26) la care au părtășie și popoarele. Semnul acestei deschideri universale este marcat de unicitatea vestirii simbolice: Duhul Meu – un singur Duh (Iez.37,14); un toiag – o singură stăpânire, o singură împărăție (Iez.37,15); în mâna Mea una – adică, se vor uni toate, vor fi una.

Această vestire este în deplină unitate cu introducerea în capitolul 36 a motivului edenic (Iez.36,35). Împărăția întemeiată astfel este cea care reasează chipul dintâi al creației și prin Duhul lui Dumnezeu acesta crește întru asemănare.

Daniil 7 , 13-14 ne vorbește tocmai despre momentul unirii istoriei cu transcendentul. Fiul este dus la Cel vechi de zile și I se dă stăpânirea, slava și împărăția. Acesta este tipul mergerii, a merge în toate precum a mers și Hristos.

Am creat această unitate exegetică pentru a marca dimensiunea kenotică a slujirii lui Hristos. Întru toate S-a făcut ascultător Tatălui, a slujit în unitatea Duhului și din deșertare a fost înălțat întru slava pe care a avut-o din veci la Tatăl.

Dar acest tip de discurs profetic aduce învățături, nuanțe noi cu privire la substanțializarea monoteismului iudaic. El ne dă posibilitatea să observăm consubstanțialitatea persoanelor Treimii și apropiatic să exprimăm distingerea lucrărilor lor. Toate acestea ne duc spre câmpul dăruirii, fiindcă în momentul în care te dăruiești trăiești veșnic prin euharistia pe care o determini în creație.

Totul este destinat veșniciei, dar totul trebuie să participe la răspunsul pe care-L dă fiul Tatălui atunci când zice: Părinte, de ce m-ai părăsit ! El o zice în Ghețimani, în locul pătimirii determinate de neșicerea aceasta săvârșită de Adam în grădina fericirii.

Putem să răspundem celor din timpul nostru că Scripturile ne pot duce spre înviere prin întruparea lor. Unicitatea lor ne dă forța pan-umanizării creației, a revelării dimensiunii eclesiologice și teofanice a acesteia, limpezimea Duhului vestitor ne dă posibilitatea înțelegerii Treimii ca sursă și temelie agapică a tuturor, iar Cuvântul ne duce cu vestirea în sfera doxologiei angelice veșnice.

Dincolo de moarte este lumină, pace, slavă, bine-cuvântare, și toate aceste stări sunt în lăuntru structurilor istorice transfigurate, de aceea responsabilitatea noastră pentru vestire și îndreptare este enormă. Fiecare faptă trebuie să fie încărcată de act transfigurator, iar aceasta nu vine decât prin Duhul adus în creație de Învierea lui Hristos.

Suferință mântuitoare sau iubire cu prețul suferinței?

Lect. Univ. Drd. Korinna Zamfir

Facultatea de Teologie romno-catolică

Numeroase pasaje ale Noului Testament vorbesc despre faptul că Isus a mântuit omenirea prin moartea sa pe cruce. În gândirea curentă, dar și în unele argumentări teologice se consideră că în actul mântuirii omenirii de către Isus rolul central îl ocupă suferința sa, patimile îndurate în timpul crucificării, care îi oferă lui Dumnezeu o răscumpărare pentru păcatele oamenilor.

Anselm din Canterbury, teolog renumit al sec. 12. (*Cur Deus homo*) a elaborat în detaliu concepția conform căreia păcatul a adus o ofensă deosebit de gravă sfințeniei nemărginite a lui Dumnezeu, fapt ce a impus oferirea unei satisfacții, a unei compensări având același caracter infinit.

Acest act de răscumpărare a păcatului putea fi realizat doar de cel care era deopotrivă om, deci capabil să reprezinte în persoana sa omenirea care a comis păcatul, să ofere satisfacția pentru ofensă, și persoană divină, al cărei act avea o valoare infinită, criteriile reunite evident în persoana lui Isus.

Astfel suferința sa, moartea sa pe cruce a fost acel act care a răscumpărat păcatul și a restabilit ordinea în relația omului cu Dumnezeu.

În Biblie există diferite modele de interpretare a suferinței. În Vechiul Testament suferința este văzută de cele mai multe ori ca o *pedeapsă* a lui Dumnezeu pentru păcatul oamenilor, ca o *consecință* a comportamentului incorect. Deja în Cartea Genezei, cap. 3. vedem cum păcatul săvârșit de om face să dispară armonia din relația a acestuia cu Dumnezeu, din relațiile interpersonale și în raportul om-natură, cu apariția suferinței.

Istoria deuteronomică (Iosua, Judecători, 1-2 Samuel și 1-2 Regi) interpretează evenimentele critice din viața poporului ales, din perspectiva exilului din Babilon, și prezintă repetarea aceluiași model în raportul acestuia cu Dumnezeu: atâta vreme cât poporul respectă legile, are parte de ocrotirea lui Dumnezeu, când însă se întoarce de la el și comite păcate, are de

suferit opresiunea unor popoare străine, circumstanță în care se reîntoarce către Domnul, iar ascultarea voinței lui aduce salvarea pe plan politic și înnoirea relației cu Dumnezeu.

Acest mod de a interpreta tragediile istoriei este de-a dreptul genial, deoarece într-o perioadă absolut dramatică, în care instituțiile majore, religioase și statale dispar, și însăși existența poporului devine incertă, redactorul deuteronomic arată că nu Dumnezeu este responsabil de aceste tragedii, ci omul, prin păcatele săvârșite.

Această relație dintre nerespectarea voinței lui Dumnezeu, a ordinii stabilite de el și suferință, sau raportul de cauzalitate dintre împlinirea voinței lui Dumnezeu și răsplată este foarte evident în scrierile sapiențiale, în care omul bun, pios, corect este și înțelept, deoarece este capabil să realizeze legătura dintre stilul de viață și consecințele pozitive sau negative ale acestuia, iar păcătosul este practic nesăbuit, deoarece prin faptele sale negative atrage asupra sa pedeapsa, deci acționează împotriva propriilor interese.

Și în psalmii care vorbesc despre suferința celui drept (de ex. Ps 22; 69; 88) vedem că cel ce suferă își exprimă cu deosebită sinceritate neînțelegerea și durerea izvorâte din convingerea că el s-a străduit în tot decursul vieții sale să facă voia lui Dumnezeu, să-i urmeze legile, iar suferința prin care trece este imposibil de înțeles în acest context, deoarece astfel Dumnezeu pare să-l pedepsească tocmai pe cel care s-a străduit să-i fie pe plac, pe când mulți netrebnici trăiesc fericiți, fără nici o grijă.

Suferința este în contradicție cu credința și cu experiența individuală și colectivă despre bunătatea și dreptatea lui Dumnezeu. Totuși cel ce trece prin aceste momente dificile nu se întoarce de la el, ci se adresează chiar celui care i-a provocat suferința, într-un act suprem de încredere și credință.

Cartea Eccleziastului (Qohelet) pune *sub semnul întrebării* această relație de cauzalitate (atitudine corectă – răsplată, păcat – suferință) și vede suferința ca o parte integrantă a vieții, de care se lovește orice om, fie el bun sau rău, (toate sunt deșarte), de aceea trebuie să învățăm să ne bucurăm de această viață.

Aceste întrebări pe care și le pune omul în timpul suferinței sunt foarte pregnante în Cartea lui Iob, care oferă oarecum aceeași soluție, deoarece în final Iob este compensat și reabilitat de către Dumnezeu.

Dar în această carte, ca și în alte locuri ale scrierilor sapiențiale apare și un alt mod de interpretare a suferinței, ca *încercare* la care Dumnezeu îl supune pe om, de multe ori pe alesul său, pentru a-i vedea credința, încrederea, perseverența pe calea cea dreaptă.

Această idee este foarte evidentă și în alt text biblic deosebit de dificil, în care Iahve îi cere lui Avraam să i-l jertfească pe fiul său, Isaac (Gen 22). Vedem deci în aceste texte o

tentativă de înțelege suferința ca pe o realitate care deși este rea în sine, poate deveni mijlocul unui scop pozitiv.

Un al treilea mod de a vedea suferința, oarecum asemănător celui prezentat anterior, este ca *instrument pedagogic*, prin care Dumnezeu, ca un părinte sau ca un învățător, se folosește de acest mijloc neplăcut pentru a-l educa pe om, pentru a-l face să-și însușească unele calități ca perseverența, tăria de caracter, sau unele virtuți.

Un model particular de interpretare a suferinței apare în sec. 6. î. Chr., la un profet anonim care scrie în timpul captivității din Babilon și care vestește apropierea eliberării, numit de exegeți Deutero-Isaia, deoarece profețiile sale sunt incluse în cartea lui Isaia (cap. 40–55).

La el există (cel puțin) patru texte importante care vorbesc despre Servitorul lui Dumnezeu (*Ebed Iahve*), care este chemat de Dumnezeu, pentru a vesti hotărârea sa, care în timpul misiunii sale se confruntă cu o importantă opoziție, și trece prin mari suferințe, iar în acest timp dă dovadă de o mare perseverență și fidelitate.

În aceste texte (mai ales în 52,13–53,12) martorii existenței și suferinței sale nemărginite realizează că acest Servitor al lui Dumnezeu, contrar opiniei lor inițiale, nu trece prin toate aceste patimi din cauza păcatelor sale, din cauza unui eventual blestem al lui Dumnezeu, ci dimpotrivă, *pentru păcatele altora*.

El poartă povara păcatelor multora, iar suferința sa are un *efect tămăduitor* pentru oameni. Nici până astăzi nu există un consens în identificarea acestui Servitor al lui Iahve: este el însuși acest profet anonim al exilului, sau un profet din trecut ca Ieremia sau Ezechiel, sau o persoană colectivă – partea dreaptă și fidelă a lui Izrael, sau un mediator escatologic, eventual transcendent?

Însă în mod cert acest text (alături de Ps 22) a avut o influență covârșitoare asupra modului în care primii creștini au interpretat patimile lui Isus (v. Fapte 8,27-35; 1 Petru 2,21-25; dar și Luca 23,33, în care Isus, în timp ce este răstignit se roagă pentru iertarea păcatelor celor care îi pricinuiesc suferința, exemplu urmat apoi de primul martir creștin, Ștefan, Fapte 7,60).

Prin urmare deja în Vechiul Testament apare concepția că suferința poate avea uneori un efect pozitiv, o valoare mântuitoare, precum și ideea unei solidarități în suferință, aceasta putând avea un efect benefic asupra colectivității.

În Noul Testament există numeroase locuri în care se menționează că Isus a pățit pentru noi, sau pentru păcatele noastre, o mărturie veche asupra acestei convingeri fiind crezul preluat de apostolul Paul în prima epistolă către Corinteni, 15:3-4.

Aceste texte trebuie însă citite în contextul întregii mărturii a Noului Testament despre Isus. Evangheliile, în ciuda diferențelor accentelor teologice îl prezintă pe Isus ca pe cel trimis de Dumnezeu pentru a face cunoscută oamenilor iubirea sa pentru ei.

Chiar dacă numai autorul scrierilor atribuite lui Ioan vorbește despre Dumnezeu, într-un mod foarte elevat și profund teologic, ca despre Cel a cărui esență este iubirea (1Ioan 4,16), practic toate tradițiile Noului Testament îl arată pe Isus ca pe cel *pro-existent*, al cărei întregă existență este pentru ceilalți, este existență dăruită pentru oameni.

Astfel cuvintele sale, fericirile, parabolele sale vorbesc toate despre iubirea lui Dumnezeu pentru oameni, întrupată și palpabilă în persoana lui Isus, despre bucuria celor care îl întâlnesc pe Dumnezeu în persoana lui Isus și trăiesc în comunitate cu el.

Nu întâmplător un simbol folosit foarte frecvent de către Isus în pildele sale este ospățul, masa comună. Dar nu numai cuvintele sale exprimă această iubire a lui Dumnezeu pentru oameni, ci întreaga sa viață, vindecările, actele sale simbolice.

Este foarte semnificativ că gestul său cel mai des amintit de evangheliști este faptul că se așează la masă cu persoanele aflate la periferia societății, disprețuite de aceasta. Acesta este și unul din gesturile cele mai controversate și mai mult criticate de conducătorii religioși ai timpului, care considerau că oamenii pot fi împărțiți în două tabere, în drepti și în păcătoși, primii având obligația de a se ține la distanță de aceștia din urmă.

Totuși Isus depășește conveniențele și cerințele de ordin ritualist pentru a-și exprima solidaritatea cu oamenii, nu numai cu cei respinși de societate sau marginalizați, cum sunt bolnavii, femeile sau străinii, dar și cu cei decăzuți (păcătoșii, vameșii). Astfel aceștia, în comunitatea cu Isus trăiesc la modul cel mai intens faptul că Dumnezeu nu renunță la ei, ci le oferă o nouă șansă.

Dar tocmai acest mod de viață – de pro-existență – a lui Isus este cel care va duce la confruntarea cu liderii religioși ai epocii, care se consideră răspunzători pentru menținerea tradiției, și de ce nu, implicit a ordinii publice.

Să ne gândim, ce reacție vehementă declanșează vindecările în ziua de sâmbătă, sau această comunitate cu vameșii și păcătoșii (v. de ex. Luca 15,1-2). Treptat, în cursul îndeplinirii misiunii sale Isus se va afla la mijlocul unei situații conflictuale, în rândul responsabililor religioși conturându-se tot mai clar necesitatea de a înlătura acest reformator care trezește neliniște în rândul oamenilor.

În aceste condiții Isus se va găsi la un moment dat în fața unei alternative: va trebui să renunțe la acest mod de viață și de exprimare atât de șocant, pentru a liniști spiritele, pentru a pune capăt acestui conflict și pentru a-și salva viața, sau își va continua misiunea, în fidelitate față de Dumnezeu.

Evident, prima alternativă ar reprezenta compromiterea oricărei credibilități a lui Isus, și implicit a mesajului său despre Dumnezeu. De aceea *continuarea misiunii sale va duce în mod inevitabil la confruntarea finală cu puterea, implicit la suferință și la moarte.*

Acest deznodământ este privit însă de Noul Testament nu ca o fatalitate; Isus nu este pur și simplu victima unui proces politic, ci este cel care *acceptă acest act ultim ca o expresie supremă a iubirii lui Dumnezeu către oameni, a fidelității omului în misiunea primită de la Dumnezeu și a iubirii sale pentru ceilalți.*

Dacă luăm în considerare convingerea împărtășită de toate confesiunile creștine, că Isus este Dumnezeu adevărat și om adevărat, atunci suferința și moartea lui Isus trebuie privită din aceste două ipostaze.

În Isus, în întreaga sa existență, în tot ceea ce spune și în modul în care se apropie de oameni, dar mai ales în actul suprem al unei existențe pentru ceilalți, devine vizibilă și palpabilă iubirea lui Dumnezeu față de oameni.

Pe de altă parte dacă Isus este om adevărat, atunci în viața, în suferința și în moartea sa omul se întoarce la Dumnezeu, în fidelitate și încredere deplină. Astfel în reconcilierea dintre Dumnezeu și oameni, Dumnezeu este cel care face primul pas (II Cor 5,18-19), dându-se pe sine, mergând până la capăt, depășind orice limită imaginabilă.

În același timp Isus, ca om adevărat, este întruparea celei mai depline iubiri a omului față de Dumnezeu și față de ceilalți. Nu întâmplător citim la Ioan (15,13), că nimeni nu are o iubire mai mare, decât acela care își dă viața pentru prietenii săi.

Prin urmare pasajele biblice care vorbesc despre mântuirea oamenilor prin sângele lui Isus, prin suferința și moartea sa (Romani 3,25; 4,25; 5,9-10 *passim*); nu pot fi rupte de contextul întregii mărturii a Noului Testament despre Isus, de sensul întregii sale existențe.

Suferința și moartea în general, în cazul lui Isus în particular, nu au o valoare în sine. Nu mărimea chinurilor îndurate are o valoare răscumpărătoare, tămăduitoare, ci asumarea misiunii chiar și cu prețul suferinței reprezintă expresia supremă, simbolul cel mai expresiv a iubirii lui Dumnezeu față de oameni, și al unei existențe dăruite din primul până în ultimul moment pentru ceilalți.

Altfel, o interpretare pur legalistă a suferinței și a morții lui Isus, ca act de răscumpărare, literal – de plată oferită pentru păcatele oamenilor rupe aceste formule din contextul Noului Testament, din contextul întregii vieți a lui Isus, denaturându-le sensul.

Dar, fapt nu mai puțin grav, creează imaginea unui Dumnezeu însetat de sânge, pătruns de un spirit al echității mai presus de el însuși, deoarece îl obligă să ceară o răscumpărare pentru păcatele oamenilor, un Dumnezeu care nu poate ierta decât dacă își vede propriul său Fiu

suferind și murind. Sunt convinsă că nimic nu este mai departe de Dumnezeu, decât această sete de a i se satisface dreptatea cu prețul suferinței.

Mergând mai departe, dacă înțelegem suferința și moartea lui Isus ca expresie supremă a iubirii, și nu ca un scop în sine sau ca un instrument de plată, putem fi eliberați de teoriile care idealizează suferința.

Mai devreme sau mai târziu suferința își face apariția în viața fiecăruia dintre noi. Nu ader la opiniile celor care elaborează o întreagă filosofie în jurul valorii suferinței, și vorbesc despre aceasta ca despre ceva pozitiv.

Consider că prea mult timp creștinismul a fost apărătorul ideii eronate că Dumnezeu are nevoie de suferința omului. Convingerea mea este că suferința în sine este ceva rău, și prezența ei în viața noastră este un mister, una din întrebările fără răspuns ale existenței noastre.

Doar Dumnezeu este capabil să folosească și suferințele noastre, și răul din lume pentru a crea ceva pozitiv, dar de multe ori nici acest lucru nu este imediat evident pentru noi. Dacă suntem sinceri cu noi înșine, nu vom considera suferința în sine ca pe ceva pozitiv.

De aceea cred că în loc să filosofăm pe marginea menirii profund pozitive a suferinței, este mai corect să fim sinceri. Dumnezeu nu are nevoie de justificarea sau de apărarea noastră.

Prin urmare putem să împărtășim atitudinea psalmiștilor, care și-au exprimat cu sinceritate durerea, această sinceritate fiind o expresie a încrederii lor în Dumnezeu, singurul care le poate veni în ajutor.

Pe de altă parte nu vom fi tentați să ținem predici moralizatoare celor care trec prin suferință, nu le vom vorbi despre păcatele lor sau ale altora, pentru a căror ispășire trebuie să îndure durerea fizică, abandonul sau decepția, ci vom face tot posibilul pentru a fi alături, în modul cel mai concret alături de cel ce suferă.

Nu prin cuvinte înălțătoare despre voia lui Dumnezeu și poate nu atât prin cuvinte de consolare, ci printr-o prezență efectivă, printr-un ajutor concret care să exprime grija noastră și implicit pe cea a lui Dumnezeu față de această persoană.

Viktor E. Frankl, psiholog și psihiatru austriac, întemeietorul unei noi școli de psihoterapie, logoterapia, în scrierile sale despre experiențele interioare trăite în lagărele de concentrare și în cele care prezintă logoterapia (*...trozdem Ja zum Leben sagen, Logotherapy in Nutschell*), vorbește despre faptul că existența umană, în orice condiții, are un sens, și recunoașterea acestui sens (logos) ne ajută să traversăm momentele de criză.

Astfel omul poate găsi sensul existenței sale pe trei căi: într-o experiență referitoare la bunătate, la frumusețe, la dreptate, mai ales întâlnind pe cineva într-o relație de iubire, apoi în al doilea rând realizând o operă, sau în al treilea rând în atitudinea manifestată în fața unei suferințe ce nu poate fi înlăturată.

Dacă primele două situații sunt evidente, este deosebit de interesant ce spune Frankl în legătură cu această a treia cale. Nu este vorba aici de complacerea în suferință, deoarece atunci când este posibil, aceasta trebuie înlăturată.

Dar atunci când nu putem schimba în nici un fel situația în care ne aflăm, atitudinea noastră interioară, găsirea unui sens în ceea ce ni se întâmplă, ne poate ajuta să trecem prin această situație extrem de dificilă.

În mod semnificativ remarcă Frankl, legat de experiența din lagărele de concentrare, că cei mai mulți și-au pus întrebarea, dacă vor reuși să scape cu viață, pentru că altfel această suferință fără margini nu își are sensul, dar că problema ar trebui pusă altfel: oare toate aceste suferințe au oare un sens, pentru că în caz contrar întreaga viață, bazată pe hazardul de a supraviețui sau nu, este lipsită de sens.

Întrebarea nu este, ce mai putem aștepta de la viață în aceste condiții, ci: ce anume așteaptă viața de la mine? Prin urmare viața devine o responsabilitate, inclusiv în condițiile în care trecem printr-o suferință ce nu poate fi eliminată.

Drept concluzie, în convingerea mea, suferința în sine nu este nici bună, nici mântuitoare. Acceptarea, asumarea ei poate fi însă expresia iubirii, a solidarității, a fidelității, și acestea sunt valori cu adevărat umane și atitudini cu adevărat apropiate de voia lui Dumnezeu.

Postul Paștelui – între sărăcie și îmbelșugare spirituală

Pr. lect. univ. dr. Lehel Lészai

Facultatea de Teologie Reformată

Înainte de Paști toți, sau nu chiar toți, mai mult sau mai puțin, ținem, sau nu ținem postul Paștelui. Dar de fapt ce este postul și ce legătură are cu învierea Domnului?

Postul a existat deja și înainte de creștinism, și ca practică îl întâlnim în fiecare religie mare, fie că ne gândim la iudaism, budism, hinduism, sau la adeptii lui Zarathustra. Această listă poate fi continuată.

Dacă pornim de la acest fapt, atunci putem să presupunem că trebuie să existe ceva în post, pentru că există în fiecare religie, în fiecare încercare a omului de a avea contact cu deitatea. Și în timpul Vechiului Testament a existat postul (Is 58,3; Ir 14,12), iar în timpul lui Iisus fariseii posteau de două ori pe săptămână, mai precis în fiecare luni și joi, când nu au mâncat deloc și nu au băut deloc. Acest post a fost atât de sever, încât nu-și înghițeau nici măcar saliva.

Iisus și-a început activitatea cu un post de 40 de zile. În predica de pe Munte îi îndeamnă pe cei care Îl ascultă, să nu postească ca fățarnicii, ca să nu vadă oamenii că postesc, ci Tatăl lor Care vede întru ascuns (Mt 6,16–18).

La întrebarea ucenicilor lui Ioan (de ce nu postesc unenicii Tăi?) Iisus a răspuns că nuntașii nu pot să se întristeze până când mirele este cu ei, dar vor veni zilele când mirele nu va mai fi cu ei și atunci vor posti (Mt 9,14–15). Cred că atâtea exemple din Sfânta Scriptură ajung ca să înțelegem că israeliții au postit atât în Vechiul, cât și în Noul Testament.

Chrisostom a spus: „cu burta plină nu poți îngenunchia”, iar **Sfântul Augustin** în „Mărturisiri” s-a exprimat și mai drastic: „nu se poate rosti rugăciunea saturat și râgâind”. Trebuie să luăm în serios postul, pentru că Mirele nu mai este printre noi în chip trupesc.

Postul nu este doar o problemă de mâncare, sau mai bine zis mai cu seamă nu este o problemă de luarea mesei. Să vă dau un exemplu: dacă nu mănânc carne, sau ceva gras, sau dulce, dar mă îndop cu carne de pește, nu sunt sigur că aș fi postit. Mortificarea trupului și practicarea renunțării se pot obține în multe feluri.

Să încercăm o definiție: postul este renunțarea la ceva (chiar și la mâncare), în vederea faptului ca acel ceva să nu îmi distragă atenția, ci să mă pot concentra mai bine la esența care este Dumnezeu. Postul nu este doar renunțare la anumite, sau abținere de la anumite alimente. Este mult mai ușor să nu mănânc carne, decât să postesc în privința tăcerii.

E mult mai ușor să nu mănânc decât pâine și să nu beau decât apă, în loc să postesc în privința renunțării la dreptul de a mă amesteca în treburile altora, în privința încetării de a defăima ceilalți, în privința renunțării de a face gălăgie.

Am putea să vorbim și despre postul ca renunțare la unele obiceiuri (câteodată nocive), precum consumul excesiv de cafea, de alcool, fumatul, jocurile de noroc sau pe calculator (internet), televizorul sau participarea la chefuri.

Cineva a spus că într-o cantină studențească din Cluj sunt foarte mulți tineri care suferă de boli de stomac, gastrită și ulcer. Când m-am arătat surprins de veste, respectivul a spus ceva și mai șocant. Acești tineri nu suferă din cauza proastei calități a hranei, ci pentru că mănâncă carne de om. Se referea la faptul că studenții se mănâncă între ei în sens figurat.

În această situație degeaba primesc vinerea hrană de post, tot nu le priește. Acum două săptămâni am observat la magazinul Metro că pe multe produse a fost trecut: mâncare de post. Piața de desfacere și-a dat seama că există astfel de cerințe, și cu toate că nu este călăuzită de principii spirituale (mai degrabă de criteriile materiale), este plăcut de constatat că iau în considerație astfel de cerințe a clientelei.

Care sunt cerințele noastre? Rămânem consumatori fideli a societății de consum, indivizi care își schimbă doar într-atât obiceiurile culinare în postul Paștelui, încât cumpără din belșug produse cu inscripția „mâncare de post”, sau ne oprim pentru un minut în forfota continuă, reflectăm la viața noastră cea de toate zilele, și constatăm ce este de revizuit, în ce domeniu trebuie să ținem post, ce trebuie omis, ca El să-și ocupe locul meritat, ca El să fie regele vieții mele, El să influențeze gândurile, cuvintele, dorințele, faptele și voința mea.

1. Postul, ca renunțare la mâncare

De mai multe ori citim despre Iisus, că s-a dus pe munte, sau a plecat în deșert, și de obicei în aceste situații s-a rugat și a postit. După ce revenea printre ucenicii Lui sau la mulțime, spunea de obicei: „adevăr vă grăiesc...” (Mt 6,2; 8,10). Acest început de propoziție în limba greacă sună în felul următor: „ἀμὴν λέγω ὑμῖν”. Și dacă nu cunoaștem limba greacă, un cuvânt tot am recunoscut, cel pe care îl spunem la sfârșitul rugăciunilor noastre: amin. Acest ‘amin’ era adresat Tatălui, și însemna faptul că Iisus putea să spună un ‘da’

(‘așa să fie’) hotărât la toate problemele discutate cu Domnul Dumnezeu. Este foarte important de remarcat, că și Iisus postea și acest post se adăuga rugăciunea.

Astăzi postesc în general cinci tipuri de oameni.

Pe de o parte postesc sportivii pentru atingerea unor performanțe ieșite din comun, dar renunțarea la unele alimente din partea lor nu poate fi apreciat ca post adevărat, pentru că face parte din planul de antrenament.

Pe de altă parte postesc persoanele cu un surplus de greutate, dar acesta tot nu se poate considera post, pentru că este mai mult cură de slăbire.

În a treia categorie se pot enumera bolnavii și cei cu boli de stomac, dar aceștia iar nu postesc, ci țin regim.

A patra categorie ar fi acei oameni, care nu pot să-și permită să cumpere toate alimentele de care au nevoie, dar aceștia nu postesc, ci flămânez.

A cincea categorie este alcătuită din oamenii care se consideră credincioși, care postesc regulat, dar postul lor se epuizează la nivelul de a nu mânca diferite alimente în diferite zile. Abținerea lor nu este post autentic, pentru că nu înțeleg sensul adevărat al postului. Ei mai degrabă continuă o tradiție moștenită de la părinți și bunici, fără a pătrunde taina postului.

2. Postul, ca tăcere

Să discutăm acum despre unele aspecte ale postului, care se pot numi și aspecte ecumenice, și de care nu pomenim de obicei, dar mai ales nu le practicăm.

Ca să înțelegem mai ușor despre ce este vorba, vă voi spune o întâmplare. Doi tineri s-au căsătorit, iar după zece ani de căsătorie soția l-a sunat pe preotul care i-a cununat. S-a plâns părintelui, că nu merge căsătoria lor, că soțul ei nu mai este destul de atent, se retrage adesea în camera lui și trăiesc ca doi singuratici în aceeași casă. Preotul i-a invitat la o cafea și a încercat să pună întrebări soțului, dar cum, cum nu totdeauna răspundea soția. A doua zi soția a telefonat preotului și l-a întrebat ce sfat poate să-i dea. Părintele a sfătuit-o să citească epistola sobornicească a sfântului apostol Iacob, capitolul 1 versetul 19, unde stătea scris: „tot omul să fie grabnic să asculte, zăbavnic să vorbească”. Soția l-a întrebat pe preot dacă crede că ea ar vorbi prea mult și ce sfat i-ar putea să dea, la care părintele a răspuns scurt și concis, da, vorbești prea mult, ar trebui să mai taci din gură.

Acesta ar fi postul privind tăcerea. Câteodată acest post nu este unul asumat de bună voie. Aici mă gândesc la preotul Zaharia, tatăl lui Ioan Botezătorul. Zaharia era deja bătrân și soția lui era pe deasupra stearpă, când într-o zi Gavriil, îngerul Domnului i s-a arătat în biserică și i-a promis, că va avea un fiu. Zaharia nu a crezut această veste, a cerut un semn, ca să fie sigur de cele auzite, dar pentru scepticismul său a devenit mut pentru nouă luni. Vă dați seama, un preot, care nu poate să vorbească aproape un an de zile! Ne

putem gândi la un profesor, la un intelectual, care își câștigă pâinea prin faptul că vorbește, iar el amuțește pentru luni bune. Este greu de imaginat!

De cele mai multe ori este mai ușor să renunțăm la carne, decât să postim prin a vorbi mai puțin. De câte ori ni se destramă relațiile, pentru că vorbim prea mult, îi întrerupem pe ceilalți, nu-i lăsăm să se exprime. Gândiți-vă cum ne purtăm cu oamenii, care vorbesc întruna dar nu spun nimic, de care nu putem scăpa cel puțin o jumătate de oră, dacă am avut nefericita ocazie, să le ieșim în cale, și nu avem nici cea mai mică șansă, să putem spune și noi ceva, pentru că ne domină verbal. Acești oameni sunt nedoriți și îi ocolim ori de câte ori putem.

Să avem grijă, să nu devenim și noi astfel de tineri, de care se feresc ceilalți. În ziua de azi nu ne prea ascultăm unii pe alții. Cei mai în vârstă de aceea își cumpără câini sau pisici, cu care vorbesc regulat. Iar unii dintre tineri stau mai mult în fața calculatorului pe canale chat, decât vorbesc cu persoane de lângă ei.

Avem nevoie să fim ascultați și să fie oamenii atenți la noi. În condiții de laborator s-a măsurat în mod exact faptul că este nevoie de mai puțină energie psihică pentru a vorbi, decât pentru a asculta cu empatie. Cel care ascultă folosește mai multă energie decât cel care vorbește. De multe ori vorbim ca să ne ușurăm sufletul. Un psiholog a făcut odată un experiment. S-a dus într-un oraș la preoți de diferite culte cu o anumită „problemă spirituală” născocită. A luat cu el un cronometru și a cronometrat în secret cât timp rezistă preoții fără să intervină cu soluții și sfaturi bune în dialogul început de el. Media a fost de opt minute și jumătate, după care preoții intervenea și încercau să-l ajute, în loc să-l asculte până la capăt.

Tăcerea și ascultarea are un efect vindicativ asupra celui alt, deci postul tăcerii vindecă.

3. Postul, ca renunțarea la dreptul de a mă amesteca în treburile altora

Într-o familie, într-o comunitate, sau chiar într-o facultate este o problemă extrem de gravă dacă unii se amestecă totdeauna în treburile altora, dacă unii pretind că ei știu totdeauna mai bine ce este benefic pentru celălalt.

Știm ce a însemnat în familie, când părinții pretindeau că în fiecare caz știau mai bine ce este corect, sau bun pentru noi. E greu dacă cineva nu recunoaște, că nu are cele mai bune soluții în pofida celor mai bune intenții. În familie vine timpul când trebuie desfăcut cordonul ombilical spiritual al unui tânăr sau al unei tinere.

La facultate se întâmplă, sau are trebui să se întâmple același lucru, de aceea există sfatul studentesc, chiar dacă nu funcționează așa cum trebuie. Oamenii trebuie învățați și încurajați să ia decizii singur și să suporte urmările deciziilor.

Avem libertatea de a da sfaturi, dar e bine să așteptăm, să ni se ceară această sfaturi. Dacă cineva este mai în vârstă și are o experiență mai vastă, știe mai multe despre viață și este destul de înțelept, poate să ajute pe cineva mai neexperimentat, dar nu trebuie să rezolvăm cu forța problemele altora.

Să ne gândim ca exemplu la parabola fiului risipitor (Lc 15,11–32). Când tânărul, care nu era încă major, î-și cere partea din averea tatălui, părintele nu îl refuză, cu toate că știe, că fiul lui comite o eroare. În acele condiții un tată putea să refuze ușor o astfel de cerere venită din partea fiului său, până când el era în viață. Dar nu a făcut-o. Cred că comitea o greșeală enormă, dacă își refuza fiul, pentru că l-ar fi pierdut pentru totdeauna forțându-l să rămână acasă lângă el.

Părintele a fost destul de înțelept să satisfacă cererea fiului. Nici nu citim că l-ar fi dojenit sau că i-ar fi spus cu răuvoiță sau durere: „lasă, că o să vezi tu ce greșeală faci plecând de lângă mine”.

Iar când fiul risipitor se întoarce, tatăl său lasă la o parte mândria și fuge înaintea lui să-l întâmpine. Nici atunci nu citim, că l-ar fi certat sau i-ar fi spus: „Nu ți-am spus eu de la bun început? Vezi că iar am avut dreptate?”

Auzind astfel de propoziții omul nu poate decât să se revolte indiferent dacă are sau nu dreptate. Tatăl a fost încă odată înțelept și și-a întâmpinat fiul risipitor ca pe un fiu pe care l-a recâștigat.

Să învățăm și noi de la el această comportare și acest discernământ. Este nevoie de foarte multe putere să nu intervenim, să nu ne amestecăm în viețile altora dacă nu ne cer acest lucru. Cu cât ne este cineva mai apropiat, cu atât este mai greu această comportare.

De fapt numai Duhul Sfânt poate să ne dea tăria de a nu ne amesteca în viața altora când nu trebuie.

4. Postul, ca încetarea defăimării celorlalți

Un alt aspect al postului este încetarea defăimării altora. Faptul că unii încearcă sau chiar îi defăimează pe ceilalți, poate conduce la destrămarea comunității.

În fiecare colectivitate pot exista membrii, cărora le place să bârfească. Bârfele totdeauna se măresc, devin mai picante și mai interesante, dar în aceeași măsură se îndepărtează tot mai mult de cele întâmplate cu adevărat. Dacă nu putem să rezistăm bârfei, comunitatea în care trăim va avea de suferit. Când aud un zvon denigrator despre cineva, nu spun mai departe, până nu vorbesc cu cel sau cea în cauză, pentru că vrea să aud și versiunea lui sau a ei. Ceea ce spune el sau ea (informația de la sursă) este acceptat de mine, până când se adevărește contrariul (dacă se adevărește).

Ar trebui să practicăm mai adesea, sau de fapt totdeauna postul ca încetarea defăimării, fiindcă avem atâtea plângeri împotriva celuilalt, împotriva celor cu care suntem în același an, împotriva colegilor de cameră, sau (horribile dictu!) chiar împotriva profesorilor sau studenților noștri.

5. Postul, ca renunțarea la producerea gălăgiei

În zilele de astăzi – mai ales la oraș, dar nu numai – este foarte mult zgomot. În cele mai multe camere de cămin este radio, sau televizor, sau casetofon, sau CD player sau calculator. Suntem înconjurați de zgomot și pe stradă, și la facultate, de chefuri să nici nu pomenim.

De obicei nu trăim în liniște, nu avem momente sau minute bune de liniște, când Dumnezeu ar putea să ne vorbească. Am citit despre Verdi, că a cumpărat pe bani grei toți cocoșii vecinului, ca să poată compune în liniște. Astăzi nu mai putem repeta gestul lui Verdi, totuși avem nevoie, tânjim după liniște și domolire.

Este revoltător că unii și când se duc într-o excursie, când sunt în mijlocul naturii, în loc să asculte foșnetul frunzelor, sau adierea vântului, sau murmurul pârâului, sau zumzetul albinelor, sau simfonia greierilor și a păsărilor cântătoare, dau la maximum radioul sau radiocasetofonul din mașină.

Fiecare are dreptul la odihnă cum dorește, dar nu avem dreptul să ne enervăm reciproc producând gălăgie și zgomot. Avem nevoie de liniște, ca să auzim glasul lui Dumnezeu. Ar trebui să renunțăm mai des la gălăgie, la muzică, la televizor, ca să putem rămâne în liniște.

Ca exemplu și argument la ceea ce am spus la ultimul punct pot aminti evenimentul care s-a produs pe muntele Horeb în prezența profetului Ilie (3 Rg 19,11–13). Ilie, după judecata lui Dumnezeu (care a răspuns prin foc și i-a dat dreptate lui Ilie) a instigat mulțimea să omoare pe preoții lui Baal, iar regina Izabela, care a adus preoții și profeții idolului Baal, s-a supărat pe Ilie.

Profetul a trebuit să fugă și a ajuns pe muntele Horeb, unde i s-a arătat Dumnezeu. Prima dată Ilie a simțit o vijelie năprasnică, dar Dumnezeu nu a fost în vijelie. După aceea a fost un cutremur, dar Dumnezeu n-a fost în cutremur. A urmat un foc, dar Dumnezeu nu a apărut în foc. Ultima oară Ilie a auzit o adiere de vânt lin (în altă traduceri: „un susur blând și suptire”, sau „o voce domoală și blândă”) în care a fost Domnul. Orice ar fi auzit Ilie pe munte, a fost lin și domol.

Dumnezeu vorbește, comunică de obicei în această liniște, și nu putem să o auzim dacă nu căutăm această liniște. De multe ori suntem și noi plini de zgomote, de gălăgie, și liniștea în care apare Domnul are o influență asupra noastră, devină o liniște lăuntrică, liniște sufletească.

Putem să încercăm să postim în sensul primordial al cuvântului (nu pentru că nu ne putem permite să cumpărăm ce am dori din bursă sau din banii primiți de acasă), să postim în felul de a tăcea, în felul de a nu ne amesteca în viețile celorlalți, în felul de a nu-i defăima pe alții și în renunțarea la diferite surse de gălăgie (includându-ne pe noi înșine) și zgomote.

Aceste încercări vor fi binecuvântate de Dumnezeu și vor sluji spre binele nostru.

6. Despre post în general

Am vorbit despre multe variante și aspecte ale postului. Am amintit faptul că ar trebui să postim măsurându-ne cuvintele, tăcând dacă e nevoie.

Acum aș menționa că postul înseamnă și pocăința cuvintelor pe care le folosim, convertirea limbajului prin care ne exprimăm zi cu zi. Despre ce este vorba? Vă povestesc încă o întâmplare adevărată. Doi tineri, o fată și un băiat s-au cunoscut, s-au îndrăgostit unul de altul și idila s-a sfârșit cu căsătoria celor doi. După un timp la orice propunere a soțului femeia răspundea: „ar fi bine, dar...”. De atâtea ori folosea cuvântul dar, încât soțul a numit-o Dardar.

La un moment dat a vizitat-o pe soție o prietenă, și bărbatul a fost puțin mâhnit, pentru că cele două femei petreceau prea mult timp împreună. După ce a plecat prietena, soția parcă se schimbase. Mai spunea „dar”, însă se schimbase înțelesul acestei conjuncții adversative. Soția spunea: „Este adevărat, că sunt foarte obosită, *dar* dacă tu vrei, să facem așa.” Soțul nu-și revenea după această schimbare, până a găsit pe noptiera soției a carte mică neagră, care era Noul Testament. Pe prima pagină prietena soției a scris citatul: „cea mai mare din ele este iubirea” (1 Co 13,13b).

După pocăința nu se schimbă caracterul de bază a omului, dar primește un sens contrar. Până atunci rezistența soției era îndreptată înspre bărbatul ei, după aceea rezistența era îndreptată împotriva propriei persoane.

Dumnezeu poate să ne schimbe, să ne modeleze chiar cuvintele, înțelesul lor și folosirea lor. El este capabil să ne purifice limbajul, care deseori este nedemn de noi, pentru că este un limbaj de mahala, un limbaj trivial, obscen, vulgar, plin de hulă și blasfemie.

În timpul lui Iisus fariseii au luat în serios legile lui Moise și postul. Istoricii care au vizitat Ierusalimul au scris că nu există un oraș mai serios pe lume, decât capitala iudeilor. Israelii au fost descriși de către ei ca oameni cu chipuri sumbre și foarte serioși.

Ei au încercat să respecte litera legii până în cele mai mici detalii. Postul lor a fost riguros, dar și în această privință existau mici șmecherii: unii au mâncat până la refuz înainte de răsăritul soarelui, iar după asfințit iar au înfulecat copios.

Îmi aduc aminte că odată am ținut post, dar mi-a fost atât de foame seara, încât nu m-am mai putut concentra la nimic, abia am așteptat ca orologiul să bată miezul nopții ca să pot mânca ceva. Cred că un astfel de post nu este drag în fața lui Dumnezeu.

Iisus vrea să-i elibereze pe concetățenii lui de jugul deosebit de greu pe care l-au acceptat de bună voie. Le spune o analogie nespus de frumoasă din Est. Le vorbește despre nuntașii, care nu pot posti până ce mirele este cu ei, dar mai târziu vor posti (Lc 5,33–35).

Pe atunci nu a existat voiajul de nuntă, însă nunta ținea a săptămână întreagă și toți se înveseleau, dansau și cântau. Iisus le spune israeliților, că ei trăiesc în așa fel, parcă ar boci, dar mirele este printre ei, de aceea ar trebui să se bucure și să fie voioși.

Iisus le oferă o schimbare în stilul lor de viață, cei care cred în El și Îl urmează, nu mai trebuie să se comporte ca la o înmormântare, ci pot fi bucuroși, pot trăi liberi cu mirele.

În evul mediu constatăm că această bucurie de viață iar s-a schimbat și a devenit posomorât și mohorât. În unele locuri nu a fost voie să se zâmbească, să se râdă, iar voioșia a fost considerat ca păcat. Unii exegeți spun că în Noul Testament nu este amintit nicăieri că Iisus ar fi râs. Asta este adevărat, dar ne putem închipui, că copiii s-ar fi dus la un domn bărbos posomorât, întristat și necăjit, ar fi stat în poalele Lui, dacă nu zâmbea. Este greu de crezut.

Iisus își continuă analogia și spune cărturarilor și fariseilor că va veni vremea, când mirele va fi luat de la nuntași, iar atunci ucenicii Lui vor posti. Unii explică că această „luare de la ei” nu este răstignirea și moartea lui Iisus, ci perioada când Dumnezeu lipsește din viața mea, când trăiesc în așa fel, parcă El nu ar exista.

Atunci când simt că mă îndepărtez de Dumnezeu, când nu mai aud vocea Lui sau îndrumările Sale destul de clar, a sosit vremea postului. Dacă am păcătuțit cu gura, să postim prin tăcere, dacă am păcătuțit cu trupul, să postim prin renunțarea la mâncare. În fiecare post Duhul Sfânt să ne călăuzească și să ne arate care este calea cea mai binecuvântată de El.

Iisus și-a început activitatea pământească prin un post de patruzeci de zile, după care a fost ispitit de diavol (Lc 4,1–13). În Predica de pe Munte Iisus spune: „când postiți, nu fiți posomorâți ca fățarnicii; că ei își mânjesc fețele ca să le arate oamenilor că țin post” (Mt 6,16–18). Iisus nu spune celor care Îl ascultă să nu țină post, ci le poruncește să nu fie posomorâți, ca fățarnicii. Postul poate fi numit o mișcare prin care omul se întoarce de la sine (a sa concentrată pe burtă), și se concentrează mai tare pe Dumnezeu cautându-I îndrumarea.

Un medic a afirmat că un om sătul își folosește majoritatea energiei psihice la digestie, și nu îi mai rămâne forța necesară să stabilească o legătură spirituală și sufletească înspre Dumnezeu.

Explicând foarte simplu același adevăr: după a masă copioasă devenim mai lenți și dorim să ne odihnim sau să dormim. Thomas Merton a spus: „cu burta plină nu se poate zbura”. De multe ori simțim că legătura noastră cu Dumnezeu nu este cea mai bună, că rugăciunile noastre parcă nu ar fi ascultate, că în loc de dialog purtăm un monolog cu El.

În Faptele Apostolilor 13,1–3 citim că în biserica din Antiohia profeții și învățătorii au postit, și în acest răstimp Duhul Sfânt i-a ales pe Barnaba și pe Saul pentru lucrarea Lui.

După aceasta iar postesc și se roagă, și cei doi sunt lăsați să plece. Am putea spune, că biserica din Antiohia a ținut post, ca să se poată mai bine ruga. Postul și rugăciunea sunt strâns legate unul de altul.

Postul fără rugăciune este doar cură de slăbire sau regim. Să ne eliberăm, sau mai precis să cerem să fim eliberați de forța care ne trage în jos și care este reprezentată de stomacul nostru, de instinctul nostru, de simțurile și cuvintele noastre, ca să fim în stare să zburăm, să putem sluji lui Dumnezeu cu energia primită de la El.

Amin

Din activitatea și realizările Centrului de Studii Biblice

1. Dotarea Bibliotecii Centrului cu aproximativ **300 de volume**, din care, în premieră pentru o Bibliotecă cu specific teologic, 27 de volume formează **colecția completă EKK** (Evangelisch – Katolischer- Kommentar), primite prin donație de la Institutul de Studii Biblice de la Berna, prin bunăvoința Prof. Ulrich Luz.
2. Realizarea **parteneriatului cu Institutul de Studii Biblice de la Berna.**
3. Demararea programului pentru realizarea unor serii de **comentarii la cărțile Scripturii din perspectivă interconfesională.**
4. Editarea a **2 numere din Buletinul informativ al Centrului „Theologia Biblica”** cuprinzând date și informații legate de activitatea și obiectivele CSB.
5. Începutul unei **colaborări cu membrii Societății Biblice Interconfesionale din România (SBIR)** în vederea realizării proiectului legat de traducerea ecumenică a Bibliei în România, finanțat de *United Bible Societies*.
6. Continuarea programului grantului condus de Pr. Conf. Dr. Ioan Chirilă, intitulat: **“Biblie și multiculturalitate în Transilvania în secolele XVI – XX”** și la care lucrează o parte din membrii CSB.
7. Pregătirea **Simpozionului din 16-17 Octombrie 2003** care va coincide cu lansarea *primului număr al revistei Centrului, intitulată „Sacra Scripta”*, prima revistă de specialitate din spațiul cercetării biblice românești, editată într-o limbă de circulație internațională.
8. Dotarea Centrului cu **2 calculatoare, 1 imprimantă Laser, 1 copiator Fax.**

